

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto 3 gl. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravnitvju v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez posebne
naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, neplačani
listi se ne sprejemajo. —

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice, če se
natisne enkrat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Kam spravljajo liberalci, kakoršen je g. Seidl — našo Avstrijo?

G. Seidl, poslanec Nemcev in nemčurjev mariborskega volilnega okraja, je svoje politične nasprotnike, katere on klerikalce nazivlja, 14. avg. prav neuljudno zavračati skušal. Njemu so klerikalci ljudje, polni revnosti (Erbärmlichkeit), ki le Seidla obrekujejo, o njem najnesramniše lažejo in prava pobalinstva uganjajo, zlasti v nekem „duhovniškem“ listu. Ali ker si g. Seidl ni upal niti lista imenovati niti povedati, kdo laže, kaj laže, kje laže, s čem obrekuje, zato mislimo, da se je penzionirani stotnik v svoji neopravičeni jezi do nas le nekoliko spozabil, sicer bi se bil spomnil, da se pred omikanimi ljudmi vendar ne spodobi obnašanje, kakoršno stari vojaki prilično pripovedujejo o nekdanjih svojih profozih. Mi ga v nevljudnosti ne moremo posnemati, čeravno bi sedaj nekoliko pravice imeli, ravnati se po slovenskem pregovoru: „klin s klinom.“ Ali tega ne storimo, rajše si hočemo milovaje njegovo pomanjkljivo izomiko, nagledati žalosten ker resničen odgovor, katerega nam g. Seidl sam daja na prašanje: kam spravljajo liberalci našo Avstrijo? Sam namreč toži: „Oesterreich muss zu Grunde gehen, wenn nicht alle Zollverträge gekündigt und keine mehr abgeschlossen werden, t. j. Avstrije mora konec biti, če se colninske pogodbe ne prekličejo in nove ne sklenejo.“ Dobro, sedaj pa so ravno liberalni poslanci, med katerimi je, vsaj nekoliko časa že, tudi g. Seidl sedel, ove nesrečne pogodbe sklepali. No, in tedaj je odgovor na stavljeno prašanje po lastnih g. Seidlnovih besedah ta: da liberalci, kakoršen je g. Seidl, Avstrijo spravljajo na nič. Ali to ne velja samo glede nesrečnih colninskih pogodb, ampak tudi v državopravnih zadevah, kar nam tudi g. Seidl sam pripričuje s tem, da se je odločil govoriti in glasovati za personalno-unijo z Ogersko. Kaj je to?

Za cesarja Ferdinanda I. so madjarski liberalci začeli delati na to, da bi na Ogerskem vse

pomadjarili. Leta 1848. so mu izvili, da njim je dovolil: posebne madjarske ministre v Pešti, ki so bili zelo neodvisni od cesarskih ministrov. Sedaj Ogerska z ostalimi cesarskimi deželami ni bila v nobeni drugi zvezi, kakor da je cesar Ferdinand I. bil tudi ob enem ogerski kralj. Samo oseba cesarjeva (peršona) je obedve deželi še družila ali vezala. To je bila personalna (osebna-) unija (zveza), ki pa je kmalu rodila strahovite nasledke. Madjarski ministri so vsi delali na veliko, popolnem neodvisno Madjarijo. Kmalu so postavili na noge madjarsko vojno 200.000 mož, kovali so madjarski denar in izdajali madjarske bankovce. Ob enem so podpirali puntarske Nemce na Dunaju, ki so cesarja pregnali in Veliko Nemčijo snovali, in puntarske Lahe, ki so s Pijemontezem držali. Naposled so Madjari 14. aprila 1849. svojega kralja s cesarsko rodbino vred odstavili, madjarsko republiko proglasili in začeli krvav punt. Hoteli so Avstrijo popolnem podreti. Toda slavni Radecki, generali Windischgrätz, Hainau, najbolj pa nepozabljivi ban Jelačić in ruska pomoč so ošabne madjarske, nemške in laške liberalce in puntarje pobili in Avstrijo rešili po velikem trpljenju in krviprelivanju. Take nasledke je imela personalna-unija. Kaj, in g. Seidl se predrzne njo v drugič nasvetovati kot edino sredstvo, katero še nam pomagati zamore iz klanca, v katerega so nas ali zaslepljeni ali pa lehkomišljeni (hujšega izraza navlašč ne rabimo) liberalci l. 1867. pri nagodbi sè zvitimi Madjari spravili?

Leta 1867. so nemški in madjarski liberalci Avstrijo na dvoje razpačrali. Popolnem razčesnoti po personalni uniji še si nje niso upali. Zato so se pogodili, da je Ogerska od ostalih cesarskih dežel in ministrov popolnem neodvisna; samo da ostane cesarska vojna kakor je — cesarsko-avstrijska, da vnanje zadeve vodi I. minister, in da Ogerska plačuje del obresti za državni dolg. K vsem skupnim stroškom plačuje Ogerska 30%, ostale dežele pa 70%. V drugih zadevah se morajo posebne pogodbe narediti.

Tako so liberalci Avstrijo l. 1867. pod vodstvom Beusta in Deak-a razparali na dvoje na 10 let, t. j. do l. 1877. V tem letu se ima storjena nagodba ali podaljšati ali odpraviti. Sedaj pa zviti Madjari že bolj trdno zahtevajo personalno-unijo s tem, da žugajo doplačevanje k skupnim stroškom še pod 30% doneska znižati in nam naložiti. Ker pa vedó, da tega naši liberalci ne bodo kmalu storili, zato upajo, tako splezati do zaželjene personalne-unije. In čuda, liberalce Seidl njim je res pripravljen ustreči. Očitno je rekel: več davkov ne doplačujemo zavoljo Madjarov, rajše se od njih popolnem ločimo, rajše njim pustimo personalno-unijo, t. j. rajše Avstrijo popolnem razčesemo na dvoje.

Tako daleč so tedaj naši liberalni modrijani v Avstriji spravili, da zopet nasvetujejo, kar je l. 1848—49. toliko nesreč, žalosti in krviprelivanja stalo! Sicer smo konservativci že iz davna prekovali, da bo do tega prišlo. Ali vere nismo našli. Zato pa sedaj, ko nam že besede liberalnih poslancev resničnost dopričujejo, tem nujniše svoj glas povzdiguje: proč s takim liberalnim gospodarenjem, proč s takimi poslanci, ki sami prestrašeni upijejo: Oesterreich geht zu Grund, Avstrije bo konec, če se brž ne popravi, kar smo mi liberalni poslanci v svoji zmoti osnovali.

Gospodarske stvari.

Velika vrednost gnojnice.

M. Če človek marsiktero naših vasi prepotuje ali mimo kterege posamnega kmetijstva gre, pogostoma najde, kako se gosta, mastna gnojnica iz dvorišč na bližnjo stezo ali v potok odteka ali pa na spodnji strani vasi v široki in globoki mlakuži nabira in tako celo bližnjo okolico se smradom napolnjuje.

Kder se kaj takega najde, in le pregosto se najde, tam bode človek zastoj lepih njiv in travnikov iskal. Revno silje, slaba trava, drobni krompir, sloka turšica in medlo, na pol suho sadno drevje priča, da tu umno in pametno kmetovanje še ni doma.

Odkod vendar tako napačno in lastno korist rekel bi ubijajoče ravnanje? Misliti bi mogel, da ljudje svojo lastno škodo želijo, česar pa vendar noben pameten človek ne bode trditi hotel. Ljudje le ne vejo, koliko je gnojnica vredna in kako ž njo ravnati, da bi jo v svoj dobiček obrnili, med tem ko njihove njive in senokoše gnoja stradajo in le pičle in slabe pridelke rodijo.

Mali kmetovalci lepo rast in obilen pridelek poljskih sadežev le preradi in prepogosto drugim stvarjem pripisujejo in dostikrat takim, od katerih je najmanj koristi za polje in travnike pričakovati. Koliko je še kmetovalcev, ki menijo, da so že vse opravili, če so polje za silo po vrhu razrili

in razbreali in seme na njega posejali! In vendar je stvar tako jasna! Da živina lepo raste in obilno dobička vrže, potrebuje skrbne postrežbe in obilne zdrave klaje. To vé vsak kmetovalec prav dobro. Da je pa z rastlinami, skoraj bi rekel, ravno tako, tega pa marsikteri kmetovalec neče spoznati. Rastlina je tudi živo bitje, potrebuje postrežbe in hrane, rastlina živi, jemlje živež v se in skrbi za svoje pleme s tem, da seme dozorja. Kako hočemo od rastlina pričakovati, da bode obilno rodila, če se njej pa potrebna hrana pridruže? Seveda rastline potrebuje vse druge hrane, kakor žival. To, kar rastlina iz zemlje v se posrkava, da more iz tega potem svoje dele narejati in rasti, kaže nam razkrojitev rastlinskega pepela v svoje prvotne dele. Naša domača živina, od ktere gnojnica prihaja, večjidel od rastlin živi. Jeden del povžite hrane gre po tekočih in mastnih delih, izločkih, zopet od živine, kot scavnica in blato. V scavnici posebič se skoraj vsi neporabljeni telesni deli nahajajo in tako pride, da je scavnica izvrstna rastlinska hrana. Pri vsem tem pa se še posamesne snovi v scavnici ravno v taki obliki nahajajo, v kakoršni jih rastline najbolj lahko v se jemljejo in kakoršne so jim najbolj potrebne, na primer: kali, fosforna kislina, gnjilec itd. In te snovi se v scavnici v primerno večji množini nahajajo, kakor v trdem blatu.

Vsak kmetovalec bi tedaj moral gnojnico odtekajočo se, z največjo skrbjo loviti v neprepustajoče jame in ž njo potem ali hlevni gnoj polivati ali jo pa na njive in senokoše izvažati. Z gnojnico polivan gnoj se bolj počasno razkrojava, ne zgori in ne splezni tako lahko, kakor drugače, ako bolj suh na kupu leži. Kedar pa je gnojnice preveč, naj se napravi kompost in ž njo poliva, nikdar in nikjer pa naj se ne pusti, da bi se gnojnica po ulicah cedila in tako v zgubo odhajala, vrh tega pa še ljudem v nos zbadala. Pri katerem kmetu se kaj takega godi, temu pač že od daleč boben poje, da bode vsled nemarnega gospodarstva svoje posestvo v nedolgem času upnikom prepustiti moral.

Gospodarska opravila meseca septembra.

M. V hiši in dvoru. Krompir in rana repa se koplje in v klet spravlja. Mlatva se začne, lan in konoplje se terejo, sadje se, ali tolče ali suši in dobro zrelo skrbno hrani, da delj časa črstvo ostane. Klet, v kateri se sadje hranuje, se mora večkrat prevetriti.

V pivnici. Sodi za novo vino se priredujejo. V hlevih. Živini, ki težko dela, se mora dobro pokladati, ker o setvi največ trpi. Odbrana slaba živina naj se proda, ovcam pa, ktere bi naj meseca februarja mlade povrgle, naj se pripusti oven.

Na vrtu za zelenjavo. Čebul in česenu se mora pobrati, ravno tako fižol in drugo semenje; jagode se zasajajo in proti koncu meseca zelje ali kapus peseka in v klet ali jame spravi.

V sadovnjaku. Skoraj vse vrste jabelk in grušek pri nas ta mesec dozori in se morajo pospraviti. Dela se tolkla, jabelčnik in grušovec, in sadje se pridno